

Jordstykket, medens Fæsteren har opført de nødvendige Bygninger paa den fæstede Jord, hvad enten det nu har drejet sig om Beboelsesbygninger eller Bygninger til Avlsbrug. Ordningen er i Almindelighed den, at Fæstet udløber efter 50 Aars Forløb. Oprindeligt kunde Fæstet fornys, og det har sikkert ogsaa været Forudsætningen fra begge Parter Side ved dets Indgaaelse. Der er da ogsaa i Tidens Løb sket adskillige Fornyelser af Fæste, men i de senere Aar har der vist sig en stærkt udtalt Tilbøjelighed til at nægte Fornyelse, og Følgen heraf har været, at adskillige Fæstere har set sig nødsaget til at nedrive deres Huse, altsaa tilintetgøre de Værdier, de besad i de paa den fæstede Jord opførte Bygninger. Det siger sig selv, at dette er et meget uheldigt Forhold. I adskillige Tilfælde drejer det sig om Enker og gamle Mennesker, for hvem det er næsten en Ulykke, at de ikke kan faa Fæste paa ny og som Følge deraf, naar Fæsteforholdet udløber, ser sig nødsaget til at forlade Hus og Hjem.

Den under 4. Februar 1910 nedsatte Fæstekommission har ogsaa haft dette specielle Fæstesystem til Behandling. Kommissionen har ikke kunnet oplyse, i hvor stor Udstrækning det findes paa Bornholm, men jeg antager, at der i alt er ca. et Par Hundrede saadanne Fæstesteder, maaske lidt flere, maaske lidt færre. Kommissionen, som allerede har afgivet Betænkning ogsaa om dette specielle Fæsteforhold, har undersøgt 37 Fæstebreve. Det fremgaar af disse, at den almindelige Regel har været, at Fæstet er indgaaet paa 50 Aar. Saaledes var det i 35 Tilfælde, i 1 Tilfælde gjaldt Fæstet kun 45 Aar, og i 1 skulde det vare, saa længe Fæsteren og hans Hustru levede.

Det Areal, der paa den Maade er bortfæstet, er af forskellig Størrelse. 1 Fæstebrev lød paa 8 Tdr. Land, 1 paa 5 Tdr. Land, 1 paa 4½ Td. Land, 3 paa 2 à 3 Tdr. Land, 3 paa 1 à 2 Tdr. Land, 5 paa fra ½ til 1 Td. Land og 15 paa mindre end ½ Td. Land. Der er altsaa Tale om rene Avlsbrug, større Husmandsbrug, mindre Husmandsbrug ned til kun den nødvendige Beboelsesplads med dertil hørende Have.

I næsten alle Fæstebreve er der fastsat en Bestemmelse om, at Fremleje kan finde Sted, men ved Fremleje skal der som Regel erlægges en Kendelse til Jordejeren. Der er i Regelen betalt Indfæstningspenge. Det er oplyst, at i et af de nævnte 37 Fæstebreve var der indført en Bestem-

melse om, at der skulde erlægges i Indfæstningspenge 1,000 Kr., i 1 Tilfælde 525 Kr., i 1 500 Kr., i 1 400 Kr., i 3 mellem 300 og 320 Kr., i 1 260 Kr., i 3 200 Kr. og i 14 mindre end 100 Kr. Den aarlige Ydelse af de saaledes bortfæstede Jordlodder er naturligvis højst forskellig efter deres Størrelse og Værdi. Ydelsen erlægges dels i rede Penge, dels i Naturalier: Havre og Smør, men i adskillige Tilfælde bestaar den ogsaa i Arbejdspræstation. I ikke mindre end 12 Tilfælde af de 37 her nævnte skulde der ydes et vist Antal Arbejdsdage som Vederlag for den fæstede Jord. Man kan deraf se, at Forholdet i alt Fald i mange Tilfælde har været dette, at Jordejeren har villet sikre sig Arbejds-kraft ved sin Gaard, og jeg har ogsaa det Indtryk, at det i det hele taget har været Hovedmotivet til Bortfæstningen. I næsten alle Tilfælde gælder det, at den bortfæstede Jord er meget simpel. Jeg kender ingen Fæstesteder, som ikke ligger paa Udmarker, paa Sandflugt, paa Lynglodder og Klippepartier; jeg ved ikke af noget Tilfælde, hvor der er bortfæstet egentlig god Agerjord.

Fæstekommissionen af 1910 kom til det Resultat, at det er et meget uheldigt Fæstesystem, der her er Tale om, og den fordømmer det skarpt. Kommissionens Flertal, hvortil hørte Jorddrotternes Repræsentant, Baron Rosenkrantz til Rosenholm, har ogsaa givet en bestemt Anvisning paa, hvorledes dette Fæsteforhold burde afløses. Efter i al Almindelighed at have omtalt selve Fæstesystemet skriver Flertallet følgende, som jeg med den højttærede Formands Tilladelse skal oplæse: „Flertallet finder det ønskeligt, at Grundejeren af Lovgivningen hindres i at misbruge sin Stilling ved et saadant Lejemaalets Udløb til paa en Maade, der utvivlsomt har ligget udenfor Parternes Forudsætning, enten at skaffe sig en ubillig Fordel paa Bygningsejernes Bekostning i Form af en ublu fremtidig Lejeafgift af Jorden eller at bevirke Tilintetgørelsen af betydelige Værdier ved et Forlangende om, at de paa Grunden opførte Bygninger skulle fjernes“. Flertallet slutter med at sige, at „man finder det da uden Betænkning at give Jordbrugerne en Adgang til efter Taksation af Jordlodden at fordre sig denne overdraget til Ejendommen, saaledes som foreslaaet i Udkast A. § 12 i Kommissionens Betænkning“. Den her nævnte § 12 er i alt væsentlig i Overensstemmelse med § 1 i nærværende Lovforslag — vort Forslag er i Virkeligheden bygget paa